

FØROYA SOSIAL-DEMOKRATUR

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BROÐURSKAPUR

Nr. 14

Lýsingarprísur fyri mnr: 12 oyru á
1. síðu, 10 oyru á 3. og 4. síðu

Leygardagin 5 apríl 1947

Bladid verður bílagt á posthúsinum, og
kostar kr. 2,00 + porto um fjórðingsárið

21 Árg.

Stjórnaarskipanarmálið.

Tað hevur verið stórt ótol á fólki at frætta frá hesum tiltikna máli, sum Løgtingi nú í nógvir mánaðir hevur havt undir hond, hetta mál, sum elvt hevur beiskleika, stríð, illskap ofta millum menn, ið áður hava verið bestu vinir.

Ringar hava vónirnar verið, at Tingið heldur hesa ferð fór at koma til nakað úrslit, til nakað felags uppskot. Grundir vóru eisini meiri hesa ferð enn nakran tíð áður fyri at vera illtrúgvín. Menn hövdu staðið beint framman undan í slíkum hörðum politiskum bardaga. Fólkaatkvøða, valg hövdu verið, og hvat ein so segði um at finna semingarleiðina, so var so mikið av illskapstílfarið komið aftur at nú, at ikki kundi verða væntað frægari úrslit enn tað, ið varð hina ferðina, menn skuldu fara til Danmarkar at tingast.

Men teir svartskygdu hava tapt. Nevndin, ið vald var at samráðast um stjórnaarskipanarmálið kom til eitt felags tingingaruppskot, og hetta uppskot hevur Tingið mest í øllum tík-ið undir.

Á hesum stigi, málið er komið, er tó ikki vert at loypa uppí loft og fara at kvøða sigurskvæði. Vit kunna siga, at á hesum fyrsta stigi var úrslitið gott og óvæntað; men allar súðir eru ikki sýftar enn. Nógv og tung tøk eru eftir. Men av tí at Tingið veitti okkum hesi óvæntaðu páskatíðindi, so fara vit at gerast so hugagóð, at vit styrkjast í teirri vón, at endin gerst eins góður og byrjanin.

Her skal ikki út í æsir verða drigið fram innihaldið av tí áliti, nevndin hevur lagt frá sær. Vit skulu tó siga, at frá einum sjónarmiði, sum vil hava eitt sjálvstýri fyri Føroyar við veruligari ábyrgd fyri stýri landsins men tó uttan at kvetta frá tí gamla felagsskapinum við danska ríkið, skuldi hetta álit verið eitt gott tingingargrundarlag, og um tann ærligi vilji til at koma til eina semju við til staðar, nú farið skal vera aftur at tingast við donsku ríkisstjórnina, so vóru vónir til at funnið ein veg, sum var til frama fyri land og fólk.

Í hesum máli er sum kunnugt okkara fólk ósamt, og tað er ógjørligt at finna fram á ein form í slíkum máli, sum til fullnar kann verða undirtikin við gleði av øllum pørtum. Skal ein partur undir slíkum víður-skiftum fáa øll síni segl á loft, tá verður slík skipan eitt einaræði, tað ið menn nevna diktatur. Og um tað er flokksdiktatur, minnitalsdiktatur ella

diktatur einstakra manna, so er tað óhóskandi í demokratiskum landi. Í slíkum líkindumugu vit ganga semingarleiðina, kompromisleiðina, menn mugu ganga saman og geva eftir, um ikki alt endar í bardaga og hardræði aftur.

Tað er ofta ringt hjá fólki at skerja síni krøv, um krøvini eru politisk ella ikki. Men av politisku umboðsmönnum tjóðarinnar mugu vit krevja slíkt skil og toseml. Hóast so umboðsmenn eru valdir av ymiskum pørtum í tjóðini, so mugu teir hava so nógv stórsinni, at teir kunna ganga egnar leiðir og taka egnar persónligar avgerðir. Teir mugu heldur vera leiðbeinarar, enn teir sjálvir skulu vera leiðbeintir.

Sendinevnd hiðani er aftur boðin niður til Danmarkar at tingast, og tað er at siga, at um so Føroyingar hava funnið eitt grundarlag at tingast á, so stendur nógv um, hvussu danska stjórnin mótir Føroyingum, og hvat hon sigur til tey krøv, ið har eru fram sett. Tó er at vænta, at danskir menn nú hava skilt tær politisku rørlurnar í Føroyum og duga at miða seg hareftir.

Eingin spádomur ella hótan skal her flytast fram; men talað verður vegna ein meiriluta av fólkinum í Føroyum, tá ið tað verður sagt, at bresta tingingarnar hesa ferð og komið verður aftur við einum uppskoti, sum aftur skal farast at stríðast um, tá verður eingin tinging um aftur men reinur skilnaður Føroyar-Danmarkar millum.

LÖNAR- OG PRÍSTALS-SPURNINGURIN

Sum sagt varð frá í síðsta bladi víðvíkjandi pristals- og lønarmálinum, hendi einki annað á tingi enn at arbeiðararnir fingi streikurættin aftur samtundis sum lógin víðvíkjandi lønsteðgi varð avtikin, og at prisansingarráðið varð víðkað við 3 monnum: 1 fyri Føroya Arbeiðarafelag, 1 fyri fiskimannafelögin og 1 fyri arbeiðsgevararnar; men hesar lógbroytnar eru ikki kunngjörðar, so tær hava neyvan lóggildi enn.

Annars er frætt, at Føroya Arbeiðsgevarafelag hevur sagt seg at vilja taka upp samráðingar lønini víðvíkjandi 8. ella 9. apríl.

Vónandi fara samráðingarnar millum arbeiðarar og arbeiðsgevarar at enda við semju.

Eitt verkfall verður landinum til óbøtiligan skaða; men arbeiðsgevarar munu eisini vera við at fáa eyguni upp fyri, at arbeiðslónirnar, ikki víðvarandi kunnu haldast so lágar.

HEKLA GOYSIR

29. mars fór Hekla aftur at goysa, eftir at hon í 102 ár hevur verið kvírr.

Stórir klettar vórðu tveittir høgt upp í loft, og óskurokið stóð einar 6 km á hædd omanfyri fjallatoppin og sást líka til Reykjavíkar, ið liggur einar 100 km frá Heklu. Óskurokið var so nógv, at t. d. á Vestmanoyggjum gjørdist slíkt myrkur, at ljós mátti verða tendrað allan dagin. Eitt skip hevur á Suðurlandinum mált óskuregnið til 1 cm um tíman.

Hin danski professarin dr. phil. Niels Nielsen sigur:

Jeg nærer overhovedet ikke Tvivl om, at der er Tale om et stort Udbrud efter det Telegram, jeg netop har modtaget fra Reykjavik, men nogen Overraskelse er det absolut ikke for Folk, der har Kendskab til den islandske Natur. Utallige Gange har vi spurgt hinanden: Hvornår kommer Hekla?

Vi har ventet det og frygtet det, og nu er det der. Det sidste Udbrud fandt Sted i 1845, siden har der været to mindre — i 1878 og 1913 —, men ikke fra selve Hovedkrateret, der altid ytrer sig ved en overordentlig Voldsomhed. Det første Udbrud, man kender, ligger helt tilbage i 1104, og siden har der med visse Mellemrum, et lille Aarhundrede, været virkelig store Udbrud, som har voldt store Ødelæggelser og mange Menneskers Død.

— Jeg kan ikke frigøre mig for en stor Uro. Et Udbrud kan være baade et og to Aar. I Øjeblikket er der, saa vidt jeg kan forstaa, Nord eller Nordøstvind, hvilket bringer den nærliggende tættebeoede og meget rige Bygd Ólfus i en overordentlig kritisk Situation. En meget stor Del af Reykjavíks Mejeriprodukter stammer fra denne Bygd, og med den Askeregn, som jeg kan forstaa der er Tale om, kann det blive alvorligt. Naar der tidligere er omkommet flere Hundrede Mennesker under et Udbrud, er det utvivlsomt paa Grund af Askefaldet, der indeholder visse Giftstoffer, der dræber Dyrene.

Hekla er 1447 m høgt fjall. Í historiskari tíð hevur hon haft eldgos 18 ferðir, einstök teirra so stór, at óskurokið av vindi-num hevur verið borið heilt yvir til Noregs.

RØKTARI

Ein maður ella drongur, ið hevur hug at fáast við neyt, sókist til Royndarbrúkið í Hoyvík. Løn eftir avtalu.

J. HUUSGAARD

FØROYA SOSIAL DEMOKRATUR

kemur út eina ferð um vikuna og kostar
kr. 2,00 + porto um fjórðingsárið.

Bráðf. bladstjóri: MARTIN JOENSEN
Prent: A. ØSTER'S

HEIMATÍÐINDI

Gudstænastur.

1. páskadag kl. 11 prædikanr Joensen prostur í Havnar kirkju. Talvan gongur fyri hitt kristiliga undgóm-arbeidi.

2. páskadag verður lestur lísín í Havnar kirkju. Sama dag prædikanr Blicher-Winther prestur í Hests kirkju.

K. F. U. M. & -K.

2. páskavöld kl. 8½ verður felags undgóm-møti í K.F.U.K. Øll vælkomín.

Útkomið

er Kristiligt Ungmannablad. Hetta er blad við góðum greinum. Tað er tó at finnst at, at hitt mest áhugaverða tilfarið er av útlendskum uppruna. Tað hevdi verið hugaligt um okkara andsmenn meira hövdu sett fram egnar áskodanir um andalig víðurskipti bæði her heima hjá okkum og í útheiminum.

Selúðslit.

26. mars í Aberdeen: Tórfinnur 1631 cwt. 4.107 £, Urd 1938 4.952, Eystfelli 146 550. 27. mars: Ørvur 289 891, Hoyvík 361 1.312, Mary Margreth 545 cwt. 1.465 £. 1. april: Fossur 1272 cwt. 3.269 £, Polarstjørnan 590 2.109. 2. april: Alvi 345 1127, Snekkisteinur 467 1181. 3. april: Justa 293 995.

Fleetwood 26. mars: Drattur 2104 kits 6.289 £, Stella Argus 2085 6.165, Heini Havreki 1207 3.795, Nordbúgvín 1982 5.358, Leivur Óssursson 2149 7.653. 1. april: Torkil Ønundarson 1658 4.989. 2. april: Sildberin 1678 5211. 3. april: Vesturvardi 1943 kits 5.730 £.

Annars er snurrúvadsbáturin »Rón» á veg til Aberdeen við 500 køssum.

„Mogens S“

hevdi hoyggi við sær úr Danmark. Tað skal vera bæði ringt og dyrt. Vágsskonnartin »Borgin» kom eisini við hoyggi úr Danmark. Teir søgdu, at tað uddi við mýs.

Statsbátarnir

royna fleiri við línu. Hesin fiskiháttur ber væl til við hesum báttum. Ringast er, at mannskapsrúmini eru so smá. Tey eru gjørd til 4 menn, og við línubáti mugu vera í minsta lagi 9—10 menn.

Veðurlagið.

Táningur kem og tók meginpartin av storkavanum burtur, særliga í syðra parti av landinum. Men so kom hann høgt aftur, hin gamla seiga ættin, landnýrðingur, sum í ár tykist at vera ótróytlig, og tá var kuldin aftur við ælingi og nógvum vindi. Nordanfyri man hann kavað rættiliga.

Hetta veðrid hevur hindrað útróðrinum. Annars hevdi væl av fiski verið at fingid. Batar úr Suðuroy hava roynt á Vághavinum; men tó at ættin hevur verið góð, so hevur illa borið til, tí vindurin hevur verið so nógvur. Fiskurin flotnar av aftur línuni. Menn geva seg eisini um agnid. Sildin er rak og seig, og nú er fiskur so vandin sum fólkið, at hann vil ikki hav úttan feita sild.